

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep,
0032 Oslo

Deres ref:

Vår ref: GG

Dato: 28.04.2017

Innspill til Stortingsmelding om offentlige anskaffelser

Vi viser til Nærings- og fiskeridepartementets invitasjon til å gi innspill til arbeidet med en ny Stortingsmelding om offentlige anskaffelser. I det følgende er innspill fra Norsk Industri. Vi er også kjent med innspillene som sendes fra Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) og støtter disse.

Departementet ønsker innspill på:

- Hva er de viktigste utfordringene som stortingsmeldingen bør adressere?
- Hvilke tiltak kan bidra til å bedre situasjonen?
- Har dere eksempler på god praksis som andre kan dra nytte av?

Viktige utfordringer som Stortingsmeldingen bør adressere

Norsk Industri mener at meldingen må løfte bruken av offentlige anskaffelser som virkemiddel. I dag er det en utfordring at flere kommuner og fylkeskommuner ikke utnytter mulighetene som finnes i regelverket, eller velger å løse oppgavene i egenregi. Det må gjøres mer attraktivt å løse offentlige oppgaver gjennom bruk av private leverandører, på en måte som fremmer innovasjon, næringsutvikling og bærekraft. Fra industriens side er erfaringen at krav fra offentlige innkjøpere er et godt virkemiddel mht. å påvirke sentrale samfunnsinteresser i ønsket retning. For eksempel er dette et effektivt verktøy for å nå klima- og miljøpolitiske målsetninger og å fremme seriøsitet i arbeidslivet. Vår erfaring er at pris ofte vektlegges for høyt i offentlige anbud, på bekostning av elementer som kvalitet, innovasjon og miljø. Regjeringen bør derfor uttrykke en klar forventning om at offentlige innkjøp skal bidra til miljø- og klimatiltak, effektivitet og kvalitet i offentlig sektor.

Norsk Industri mener kompetansen blant offentlige innkjøpere generelt er for lav. Årsakene kan være at innkjøper ikke har tilstrekkelig oversikt over hva markedet kan tilby eller for dårlig kunnskap om hvordan regelverket kan brukes til å fremme innovative og miljøvennlige løsninger. Innkjøperne sitter gjerne med et for stort spekter av produkter og tjenester de er ansvarlige for. Dette gjør at det kan være vanskelig å få god nok dybdekunnskap til å gjøre de gode valgene. Difi utarbeider mye godt veiledningsmaterieell innen offentlige anskaffelser. Vår erfaring er likevel at veiledningsmateriellet blir for generelt. Vi mener at samarbeid på bransjenivå om konkrete produkt- og tjenestesegmenter gir bedre resultater. Det er viktig å styrke samhandlingen mellom offentlige innkjøpere og private leverandører innen konkrete bransjer og anskaffelsesområder.

I dag er det få og små konsekvenser for offentlige innkjøpere som foretar tildelinger i strid med regelverket. Dette kan bidra til å svekke oppslutningen om offentlige anskaffelser som

virkemiddel. Vi mener derfor at regjeringen bør vurdere nye tiltak for å styrke håndhevingen av anskaffelsesreglene i meldingen.

Hvilke tiltak kan bedre situasjonen

Norsk Industri mener det er viktig at stortingsmeldingen er tydelig på regjeringens forventninger til vektlegging av miljøhensyn når det offentlige kjøper inn produkter og tjenester. Industrien er i en kontinuerlig prosess for å få til økt energi- og ressurseffektivitet, samt reduserte utslipp av klimagasser og prioriterte miljøfarlige stoffer. Dette er en viktig del av det grønne skiftet. Økt vektlegging av miljøhensyn kan derfor føre til større markedsandeler for miljøvennlig norsk industri. Departementet har nylig sendt på høring en ny forskrift om at miljø bør vektlegges minimum 30 pst. miljøvektning ved alle offentlig anbud der det er relevant. Norsk Industri er svært positive til dette. I vår høringsuttalelse argumenterer vi for at denne bestemmelsen må styrkes.

Norge er i en unik posisjon mht. at norsk industri er svært energi- og ressurseffektiv. For å opprettholde og videreutvikle industriens konkurranseposisjon må industrien bli utfordret av alle deler av samfunnet. I et begrenset hjemmemarked er det da avgjørende at kundene stiller strenge krav som gir teknologiutvikling og innovasjon, og at kundene er villige til å finansiere anskaffelse av slike produkter og tjenester. Store kunder, både private og det offentlige, må være krevende kunder som er villige til å pilotere nye teknologier og dele risikoen med industrien. Offentlige kunder må også etterspørre teknologi som gir økt effektivitet og verdiskaping og være villige til å samarbeide tett med leverandørene gjennom anskaffelsesprosessen. Dette finnes det ordninger for innenfor regelverket. Vi mener også at offentlige anbud kan være et godt virkemiddel for å få frem løsninger som ikke finnes fra før. Når det ikke finnes en dekkende løsning i markedet kan en offentlige innkjøper gå i samarbeid med leverandører og/eller forskningsmiljøer om å utvikle nye løsninger. Det bør være en kontinuerlige prosess å vurdere hvordan anskaffelser kan styrkes som virkemiddel for å drive frem ny teknologi og nye løsninger for det offentlige, på en måte som senere kan bidra til en videre kommersialisering av produktet og tjenesten i markedet før øvrig.

NHO har tatt til orde for opprettelse av et eget anskaffelsesakademi. Hensikten er å styrke kompetansen om anskaffelser hos offentlige innkjøpere. Norsk Industri støtter dette forslaget. Vi mener at stortingsmeldingen bør inneholde tiltak for å styrke leverandørutviklingsprogrammet, samt i tillegg initiativer for samarbeid mellom offentlige innkjøpere og næringslivet på bransje- og produktnivå. Norsk Industri har god erfaring med samarbeid med det offentlige på bransjenivå. Vår erfaring er at dette er nødvendig for å kunne utveksle erfaringer på det detaljeringsnivået som er nødvendig for at anskaffelsene som gjøres skal fremme f.eks. innovasjon og miljø i praksis.

Norsk Industri mener at avgjørelser i KOFA må gjøres bindende. Dette er avgjørende for å styrke håndhevingen av regelverket. Vi mener at bindende klagenemder vil bidra til en bedre praktisering av regelverket, noe som er viktig for å få til mest mulig samfunnsnyttige anskaffelser.

Eksempler på god praksis som andre kan nyte godt av

Vi har valgt å trekke frem eksempler innen bransjene gjenvinning, møbel og det maritime.

Innen avfall- og gjenvinning er det interkommunale selskapet VESAR et godt eksempel på et profesjonelt bestiller-selskap. Helt siden 1990-tallet har VESAR brukt profesjonelle private avfalls- og gjenvinningselskaper til å utføre innsamling og videre behandling av husholdningsavfall, herunder drift av kommunale gjenvinningsstasjoner. SSBs KOSTRA-regnskap viser at VESAR i dag har lavt avfallsgebyr og høy grad av materialgjenvinning av husholdningsavfall. Et annet eksempel på gode anskaffelser innen gjeninningssektoren er Sarpsborg kommune som nylig tildelte en fem år lang kontrakt for avfallshåndtering. I anbudet ble pris vektlagt 40 %, mens miljø og arbeidsvilkår telte 60 %. Resultatet ble et godt miljøanbud, blant annet med to helelektriske renovasjonsbiler.

Møbelindustrien vil trekke frem Akershus Fylkeskommune, som er ryddige og holder en god dialog med leverandørene. Fylkeskommunen balanserer god leverandørkontakt og det kommersielle, har høy kvalitet på utlysninger og evalueringer, i alt fra store anbud til mindre konkurranser, er vitebegjærlige og ikke redde for kontakt med markedet. Dette gir dem de beste løsningene. Møbelindustrien har også erfart god dialog med eksempelvis Politiets fellestjenester og Sykehusinnkjøp (tidligere HINAS). Møbelindustrien ser likevel et stort behov for at offentlige innkjøperne blir enda bedre på vektingen av miljø i anbudskonkurransene. De må tørre å velge miljøkrav som gjør at det blir et skille mellom de med god miljøprestasjon og produkter med middels eller dårlig prestasjon. Det å stille krav slik at produkter med EPD - miljødeklarasjon scorer høyt, mens produkter med egenerklæringer scorer lavt, er viktig i denne sammenhengen.

Innen det maritime går Vegdirektoratet og Vegvesenet i dag foran med gode anbudsprosesser for statlig drevne fergeruter, riksvegfergene. Dette er krevende prosesser, med langsiktige kontrakter for meget varierende formål hva gjelder rutelengder, farvann, værforhold, trafikkgrunnlag, tilgjengelighet av infrastruktur som LNG og strøm, osv. Norsk Industri har et meget godt samarbeid med innkjøper i disse prosessene, og vi håper at de gode erfaringene som er gjort vil komme innkjøpsprosessene til gode også når ikke-riksvegferger anskaffes, av kommuner og fylkeskommuner. Norsk Industri vil i denne sammenhengen fremheve at det er frustrerende for næringen at en i fergeanskaffelser vektlegger pris som tildelingskriterium slik at utenlandske verft vinner anbud fordi norske verft er for dyre, rett og slett fordi norske verft må forholde seg til krav hva gjelder utslipp, HMS, fag-organisering osv. Dette er krav som er fastsatt av den norske staten.

Dersom departementet ønsker flere eksempler etter kommentarer mht. anskaffelser innen industribransjer som er organisert i Norsk Industri, stiller vi oss naturligvis til disposisjon for dette.

Med vennlig hilsen

Norsk Industri

Ole Børge Yttredal

Direktør Energi- og miljøavdelingen

